ZBIOR
TYGODNIOWY
Wiadomości Uczonych.

w Krakowie Roku P. 1784.

Dzień 7. Marca.

Num: 6.

Dalſza Kontynuacya z przeſzłych Wiadomości

Z HISTORYI NATURALNEY, O GORACH,

III. Co za Gneiſem iść powinno, iuż każdy z moich Czytelników, według tego, com wyżey powiadał, ſam zgadnie, ieſt to iego naybliżſzy ſąſiad *Łupek* (Schiſtus argillaceus, micaceus) *ie-*

 łowaty,

łowaty żarczyſty. Łupków gatunki y odmiany bardzo liczne, które wſzyſtkie, od większey albo mnieyſzey c ſtości Ziemi iego główney, od przymięſzanych mu obcych cząſtek, od tęgości związku części iego ſkładaiących, więc od twardości y wytrzymałości iego pochodzą. Gdy nie wſzyſtkie Łupków gatunki rownoczesne być ſię zdaią, więc o tych, ieno mowa tu będzie, o których pierwiaſtkowym Górom przyliczać można, drugich poznawanie tam odkładaiąc, gdzie według ułożenia naſzego im ſię znaydować należy. O Łupku, więc, żarczyſtym sąſiedzie Gneisa, nayprzod mowa zkłada on ſię z Zarczu, czyſtego Jelu y y nieco kwarczowych cząſtek, czaſem y kawałeczki iſkrzącego Spatu y ziarna kwarcowe, czaſem ten y inne kamieni cząſtki, ale to prędzey trefunkiem, w nim ſpotykać ſię daią. Wierzch iego częſto mniey więcey metalicznie błyſzczący z przyczyny Zarczu; na złamaniu cale ciemny, martwy; ułomny ſkażiſte; mniey więcey łupny, nie równie twardy, ale w ogolności nie bardzo tak że nayczęściey nożem ſkrobać ſię daie mało ciężki; ziarno nigdy zbyt grube, ale widoczne; daie na ſię czaſem piſać,

gdy

gdy ziarno drobnieyſze; nie wre z kwaſami; w ogniu twardnieie, y częſto iaſnym zoſtaie.

Ten ſkał gatunek, gdy znacznie ziemi kwarcowey w ſobie zawiera, to ieſt kiedy jełowata z niego ziemia z kwarcową albo w równey części, albo że tatu oną przewiſza Łupkiem rogowatym (*Schiſtus corneus*) nazywaią, a to z tey przyczyny, że w ſamey iſtocie w iaſnych (*pellucidis*) iego częściach rog naśladuie. Jeżeli zaś ten ſkał gatunek lity, tak że ułożenia liſtowatego w nim nie znać ſkałą rogowatą (*Rupes cornea, Corneus*) iuż nie Łupkiem nazwany zoſtaie.

Nie zawſze Łupek dopiero za Gneiſem od Granitowych gór położony, doſyć on częſto bez poprzednika ſwego w pierwſzym rzędzie po Granicie znayduie ſię. Na ow czas, poſpolicie nieco grubſzego zwykł być ziarna, y tak iak Gneis kawałki, ba y bałwany Granitu, kwarcu y Spatu iſkrzącego w ſobie zamyka. Tak to w wyżſzych górach ſaſkich, y we wielu innych krajach. Zawſze dno Łupka Granit, a nad nim w różnych krajach, ſkały czyſtowapienne, których poniewaz żadnych

dnych w ſobie śladów morza, to ieſt ſkamieniałych ſkorup i. t. d. morſkich w ſobie nie zamykaią, pierwiaſtkowemi zowieć zwykło. Z tego wapiennika gatunku Apenińſkie góry, Tatrów ſtaropolſkich, węgierſkich y siedmiogrodzkich część y bardzo wielu innych ſkłada ſię.

W Łupku naſzym Metalla y Kruśce prawie wſzyſtkie, w różnych znayduią ſię, a to naywięcey żyłami, rzadko warſztwami czaſem ba y doſyć często między nim y nad nim leżącą wapienną ſkałą, iak w Tyrolu, w Kraynu w Tatrach. y. t. d.

Z wymienionych wſzyſtkich okoliczności widocznie wypływa że Łupku naſzego gatunek Gneiſowi rowiennikiem, więc o poczęciu iego co powiedzieć byłoby niepotrzebną w mowie obſzernością. Toż ſamo wſzyſtko y o Łupku rogowatym, y o ſkale rogowatey powiedzieć trzeba. Ażeby wſzelako tych tu ſkał gatunków między ſobą poznawać można, przyczynić opiſanie każdego z oſobna.

IV. Łupek rogowaty (*Schiſtus corneus*) naypoſpolitſzey czarniawy, bywa y ſzary, brunatny. czerwoniawy y. t. d. Ziarno drobne, lecz mniey więcey wido-

czne

czne; na złamaniu martwy błyſzczącey, albo też czaſem nieco martwe Ułomki ſkażyſte; całkiem nie światły, lecz na brzegach nieco światło przepuſzczaiący; twardość mierna; trochę ciągły (*tenax*) nieco czaſem iſkry na krzesiwie ſypaiący, ale nie tak iak krzemień; ciężkość niezbyt wielka; nakrześywie nieco zimny. *Reſzta na potym.*

KONIEC
Mniemaney liczby ludzi na świecie

2. Zydow.

W Europie. Znaydzie ſię ich w Portugalii który tyſiąc we Francyi mało, w Anglii y Hollandyi bliſko 40,000 doſyć wiele w Niemczech, w Pruſiech, w Węgrzech, y w niektórych mieyſcach Włoſkich, naywięcey iednak w Polſzcze y w Turczech, ich liczba może wynieść około 600,000 wſzyſtkich.

W Azyi Tureckiey wielu w Persyi, w Indyi wſchodniey y w Chinach mało.

W Affryce procz Egyptu y Barbaryi nie maſz ich prawie nigdzie.

W Ame-

W Ameryce mało ich w 13 ziednoczonych Koloniach, zaczym w 4. Częściach świata liczba ich nie powinnaby przechodzić iednego milliona.

c) *Luterſkiey Religii*

W Europie w Niemczech	11,000, 000.
Szwecya, Dania, Norwegia,	2,600,000.
Islandya - - -	3.000,000,
Węgry - - -	800,000,
Liwia, Kurlandya -	1,00,000,
Hollandya, Alsacya, Polſka, y Moſkwa - -	600, 000.
Summa -	19,800,000.

W Azyi Duńſka Kolonia w Trankwebarze
W Affryce y w Gwinei
W Ameryce na Inſułach S. Tomaſza y S. Croix w tych wſzyſtkich Częściach okoł. - - - 200, 000

d) *Reformatow czyli Kalwinow*

W Europie w Francyi pod Imieniem Hugonnotow - -	3,200,000.
W Wielkiey Brytannii y w Irlandyi rozmaitych - -	9,600,000
W Hollandyi - -	2,000, 000

W Szway-

W Szwaycaryi - -	800,000
W Węgrzech y Siedmigrodz Zie	1,00,000
W Polſzcze,	
Summa	18,400,000

W Azyi Hollendrzy y Anglicy w ſwoich rozległych oſadach bliſko półtora milliona.

W Azyi Oſady Angielſkie y Hollenderſkie, w Gwinei y na Wyſpie S. Heleny bliſko - - 600,000.

W Ameryce Anglików w Jamayce y na innych Wyſpach, tudzież w Ameryce połnocney. Hollendrów w Surymaie y na niektórych Inſułach bliſko 3. milliony y pół.

Procz tego bardzo wiele ieſt innych w Xcianſtwie Kacerſtw, iako to Menonitów, Neſtorianów, Koptów,, Anabaptiſtów, Kwakrów, y. t. d. nic nad toby ſię nie uczyniło iak rachuiąc tych wſzyſtkich bliſko 65 millionów. mianowicie Koptów w Aſſryce wielka bardzo ieſt liczba.

e) *Machometanow.*

W Europie w Turczech y w Krymſkiey Tartaryi puł 5 milliona.

W Azyi

W Azyi Tureckiey, w Perfyi, w Indoftanie y na wielu bardzo wyfpach w Chinach wfzyftkich około 252 millionów.

W Affryce. Tu należą mieszkańcy Króleftw Marokańfk &c RP Algierfkiey Tunis y Trypoli do tey Religii przywiązani.

W Egipcie w Rafkanie ieft ich naywięcey, można ich rachować do 35 millionow.

Zatym znaydowałoby fię wfzyftkich ludzi na świecie blifko 1018, 300, 000. to ieft Pogan 415, 000, 000,

	Zydow blifko	1, 000, 000,
Chrześcian	Rzym Katolik-	268, 800, 000
	Greków - -	36, 000, 000,
	Lutrów - -	30, 000, 000,
	Kalwinów -	23, 000, 000,
	Innych sekt -	65, 000, 000,
	Machometanów	289, 500, 000.
Wfzyftkich	*In Summa*	1018, 300, 000,

Koniec

Koniec porządku Biſkupow Krakowſkich.

50	Piotr V Myſzkowſki Herbu Jaſtrzębiec umarł R.	1591.
51	Jerzy Radziwił Kardynał Herbu Trąby umarł R.	1600.
52	Bernard Maciejowſk Herbu Ciołek, Kardynał oraz y Gnieżnieńſki umarł R.	1608.
53	Piotr VI Tylicki Herbu Lubicz umarł R.	1616.
54	Marcin Szyſzkowſki Herbu Oſtoia umarł R.	1630.
55	Andrzey II. Lipſki Herbu Grabie umarł R.	1631.
56	Jan XI. Albrycht Krolewicz Kardynał Herbu ſnopek um:	1694.
57.	Jakob II. Zadzik Herbu Korab umarł R.	1642.
58	Piotr VII Gębicki Herbu Nałęcz umarł R.	1657.
59	Andrzey III. Trzebicki Herbu Łabędź umarł R.	1679.
60	Jan XII. Małachowſki Herbu Nałęcz umarł R.	1699.
61	Staniſław II. Dąbſki Herbu Godziemba przed wiazdem na Biſkupſtwo umarł R.	1700.
62	Woyciech II. albo Albraht Denhof Herba nazwiſza umarł R.	1702.

63. Kazimierz Łubienſki Herbu Pomian umarł R. 1720.

64 Felicyan Konſtantyn Szaniawſki Herbu Junoſza umarł R. 1732.

65 Jan XIII. Lipſki Kardynał Herbu Grabie Korónator Auguſta III. R. 1734. umarł R. 1746.

66 Andrzey IV. Staniſlaw Koſtka Załuſki Herbu Junoſza umarł

66 Kajetan Sołtyk. Koadjutor Jego z Zupełną Jurysdykcyą Michał Xiąże Poniatowſki Biſkup Płocki.

INFUŁACI
w Dyecezyi Krakowſkiey.

1 Szufragan Krakowſki. Franciſzek Potkańſki Ka. K.

2 Archipr-Preżbyter Krakowſki Leonard Kiełczewſki K. Kr.

3 Proboſzcz Tarnowſki.

4 Proboſzcz Miechowſki.

Oprocz tych czterech Infułatow ſą w tey Dyecezyi.

OPACI BENEDYKTYNSCY.

1 Tyniecki.

2 Swiętego Krzyża.

3 Sieciechowſki.

XIENIE BENEDYKTYNSKIE.

1 Sandomirſka.
2 Staniątecka.
3 Radomſka.

OPACI CISTERSCY.

1 Mogilſki.
2 Wachocki.
3 Jędrzejowſki.
4 Pokrzywnicki.
5 Szczyrzycki.

OPACI NORBERTANSCY.

1 Hebdowſki
2 Sandecki.

XIENIE NORBERTANSKIE.

1 Zwierzyniecka.
2 Krakowſka.
3 Ibramowicka.
4 Buſka.

ARCHI-DYAKONI.

1. Krakowſki iego Juryzdykcyi podle-dlegaią naſtępuiące.

DEKANATY.

1	Wielicki w którym Parafii	11
2	Dobczycki w którym Parafii	26

3	Lipnicki w którym Parafii -	25
4	Woynicki w którym Parafii	18
5	Opatowiecki -	21
6	Jędrzejowſki -	25
7	Xięzki -	15
8	Proſzowiecki	20
9	Witowſki -	17
10	Skawińſki -	30
11	Zatorſki	31
12	Oświecimſki - -	16
13	Zywiecki -	17
14	Pleżymſki -	21
15	Nowogorſki - -	27
16	Bytomſki -	32
17	Skalſki -	30

Summa Paraſii 382.

II. Archi-Dyakon Sandomierſki do iego Jurysdykcyi należą naſtępuiące

DEKANATY.

1	Koprzywnicki w którym Parafii	13
2	Połaniecki w nim Parafii	16
3	Michocińſki w nim Parafii	11
4	Rudnicki w nim Parſii	19

Summa Paraſii 59.

III.

III. Archidyakon Zawichoſtki temu podległe naſtępuiące

DEKANATY.

1	Urzędowſki w którym Parafii	20
2	Zawichoſtki w nim Parafii -	11
3	Opatowſki w nim Parafii -	10

Summa Parafii 41.

IV. Archi-Dyakon Sandecki temu ſą podległe naſtępuiące

DEKANATY.

1	Mielecki w nim Parafii -	14
2	Ropczyńſki - -	13
3	Stzyżowſki - -	11
4	Pilznieńſki -	19
5	Zmigrodzki - -	12
6	Jaſielſki	17
7	Biecki -	22
8	Bobowſki -	20
9	Sandecki -	30
10	Nowotarſki - -	23
11	Spiſki - -	6

Summa Parafii 187.

V Archi-Dyakon Lubelſki do niego należą naſtępuiące

DEKANATY.

1	Łukowſki w którym Parafii	14
2	Parczowſki -	20
3	Chodelſki -	23
4	Kazimierſki -	16
5	Solecki - -	13
	Summa Parafii	86.

VI Archi-Dyakon Tilecki temu podlega

DEKANAT

Wolbromſki w którym Parafii 20.

PROBOSZCZOWIE

Którzy oprocz pomienionych Archi-Dyakonow maią pod ſobą Dekanaty tu w Dyecezyi Krakowſkiey. Y tak:

I. Proboſzcz Wiślicki iego Jurisdykcyi podlegaią

DEKANATY.

1	Paczanowſki w tym Parafii	17
2	Kiiſki -	22
3	Sokolińſki -	15
	Summa Parafii	54.

II. Proboſzcz Kielecki iego Jurysdykcyi podlegaią

DEKANATY.

1	Borzęcinſki w tym Parafii	22
2	Kunowſki -	17
	Summa Parafii	39.

III Dziekan Kielecki temu podległe są

DEKANATY.

1	Radomſki w tym Parafii -	17
2	Stężycki -	16
	Summa Parafii	33.

IV Proboſzcz Tarnowſki temu podległy

DEKANAT

Tarnowſki w którym Parafii 21.

V Proboſzcz Pilecki iego Juryzdykcyi podlega

DEKANAT

Lelowſki w którym Parafii 41.

Reſzta tych Ciekawości na potym.

Dalſza Kontynuacya Opiſania Miaſta Babilonu.

Ogrod przy pałacu Nabuchodonozora był kwadratowy, którego każda ściana miała długości 400. ſtop, w którym były różne kontygnacye nakſztałt Amfiteatrum opaſane wielkiemi drzewami, z których naywyżſza rownała ſię wysokości murów Miaſta. Do każdey kontygnacyi

były

były ſchody obſzerne. Cały ogrod zawieſzony był na ſklepieniach wſpartych na murze 22. ſtop grubym. Na wierzchu ſklepienia były układane kamienie wielkie płaſkie, na których była układana trzcina oblewana kleiem, potym cegła we dwa rzędy wyścielana, po wierzchu którey ſzły blachy ołowiane, á na nich dopiero była ziemia wyſypywana. Na naywyżſzey kontygnacyi był zrobiony rurmus, który ciągnął wodę z rzeki, y udzielał iey całemu ogrodowi oſobliwſzą ſztuką. Eufrat podczas wylewu był wſtrzymywany dwoma tamami, na których były groble ſzerokie murowane; Nabuchodonozor porobił bramy spiżowe ná końcach ulic, które przecinały rzekę, ze ſchodami, które prowadziły do batów, tak z iedney, iako y z drugiey ſtrony. W tymto tak wſpaniałym mieście, Nabuchodonozor wynioſły, gdy mu ſię raz przypatrował, ſtanąwſzy na wierzchu ogrodu zawołał: Azaż nie ten to ieſt Babilon wielki, który wyſtawiłem dla mieſzkania Królewſkiego, śiłą mocy moiey y dla okazania moiey wſpaniałości.